

FOAIE

пептрь

МШТЕ, ШМЪ ШІ ДІТЕРАТУРЪ.

№. 47.

Duminescá 23. Noemvrie.

1841.

SEMN DE VIAȚĂ

націоналъ ші дп Бесаравіа.

— D. A. Хъждъѣ ефор скоалеі цінѣ-
тале дп Хотін кареле аѣ фьѣт аѣта сен-
саціе прпн кѣѣнтъа че аѣ ростіт свѣт а-
кѣм доі ані ла прілежъа зпзі ексамеи,
(безі Къріеръа N. 10.) ла 24. Ізніе 1840
дп сеаца пѣѣлкъ апѣамъ а ачеші скоа-
лъ аѣ четіт зп поѣ кѣѣнт інтіѣлат „Съ-
веніре де челе трежъте, ідее де челе де
фаѣѣ, ші арътаре де челе віітоаре а Мол-
давіеі.“ Не паре реѣ къ ка Ромъні пѣ
пѣтем мъртърісі къ мърдріе тоате къте
се кѣпріндѣ дп ачел кѣѣнт, ші къ пѣмаі
зрмъторъа період есте вреднѣк де чпнстеа
націеі воастре:

„О націе ромънеаскъ, націе де не а-
кѣм слѣвѣтѣ дптре тоате попоареле челе
маі фъімоасе прпн съвеніреле історіче а
времеі трежъте, ші прпн констѣтѣціа полі-
тѣкъ де астъзі (?), addъді амінте къ соарта
та есте ка съ ле дптречі пре тоате ода-
тѣ, прпн чівілісаціа ші прпн о славъ каре
наше дпн кѣлтъра шіідемор ші а артелор,
кѣм челеалате попоаре те дптрекѣ прпн
пареа дптінде а дпмъръділор лор, ші
прпн ачеа славъ а рѣсвоаіелор. Дп аде-
вър, дакъ поі вом арѣнка о кѣѣтъръ

асъпра ачелор попоаре каре ші аѣ кѣѣ-
гат зп пѣте фаімос дп апѣалеле історіеі,
поі vedem къ чел маі слав дпн тоате прпн
дптіндеа пѣмжнтъаі ші прпн пѣмъръа
четъценілор, аѣ дптрекѣт тоате націе
прпн репѣтеле сеѣ. Атеплені аѣеа деавіа
а зечеа партѣ а Греціеі, ші къ тоате а-
честе адъчереампте а лор стрълѣчене дп-
къ къ чеа маі фъімоасъ лѣміпъ. Каре
есте оаре прічіна ачестеі стрълѣчпрі? Не-
грешіт къ пѣі пептрь къ ветежіа лор ле-
аѣ дат дп време де шесе зеі де ані до-
мпіа песте тоді чеілаці Греці, пѣ пептрь
къ аѣ вірзіт арміеле пенѣмърате а Перші-
лор ла Маратон, ла Саламіна, ла Платеа,
ла Мікале. Дар аѣ креат шіідееле ші ар-
теле; дар аѣ кѣлтват дпвѣдътъріле ші
аѣ рѣдікат вечіпчіле монѣменте а ценіѣ-
лѣі; аѣ апрпнс фъіліа філософіеі, аѣ пѣр-
тат лѣміна еі ла тоате попоареле, ші ле-
аѣ арътат дппрезпъ къ шіідееле ші къ
артеле каре дпфъзмъседеазъ вісаца, ші
віртѣіле кареі даѣ зп адевърат преѣ. . .
Прпн ачѣаста, міка воастръ Молдовъ
поате ші трѣѣе съ ажыгъ ші са ла мър-
ріре!“ —

Съ деа Дѣмнезеѣ съ се дппнеаскъ
ачесте патріотіче дорпнде; фіенде каре вѣп
Ромън ле фаче, дар. . . .

D. A. Хъждеѣ есте пълъ акъм кѣпо-скѣт дн Дачіа пѣтаі прін преалѣдатеа сеѣ кѣвѣнт асѣпра векеі славе а Молдавіеі; днсеѣ лѣкрѣрїле сале нѣ се тѣрѣнеск дн атѣта. Длѣі де шї дн лїмба рѣсаскѣ, аѣ лѣкрат мѣлте шї марї, шї маї тоате дн фолосѣа патріеі сале. Нѣ сокотїм дар фѣрѣ интерес де а фаче кѣпоскѣт четїторїлор пострї продѣкціїле D. Хъждеѣ, пре-кѣт пе ле-аѣ днпѣртѣшїт D. Кавалерѣа К. Стаматї алт лїтератор ромѣн каре аре ѣн портофолїѣ пїлн де фѣрѣмоасе ком-пѣнерї а сале, каре пѣдеждѣїм вор ведеа дн пѣцїн лѣмїна зїлеї. — D. A. Хъждеѣ аѣ пѣвлїкат пълъ акъм, дн Вѣстнїкѣ Европѣї за 1850 1) Кѣптече їсторїче а Молдавіеі, 2) Повестеа лѣї Дѣка Водѣ; дн Молва 1854 1) о леденѣ асѣпра лѣї Петречеїкѣ, 2) Жѣдекатъ ла сѣрдѣрїа де Орхеїѣ, 3) Кѣцегѣрї молдовенесї; дн Телескопѣ 1) Деспре лїтераторїї Бе-саравїеі 1854, 2) Кѣптечеле попѣларе а Молдавіеі дн прївїре їсторїкѣ 1853, 3) Скрїсоаре асѣпра їмпортенціеі лїмбеї ро-мѣненїї пѣнтрѣ кѣпоцїїнда їсторїеі рѣсенїї; дн Лїсткї селѣкаго обѣщества въ O-деса 1) скрїсоаре кѣтрѣ D. Александрѣ Стѣрѣа асѣпра господѣрїеі кѣпшенїї а Бе-саравїеі, 2) Елена фїїка лѣї Стефан чел маре. D. Хъждеѣ аѣ маї компѣс днкѣ Ботанїка Молдавіеі рѣсене шї ромѣнене де пѣвлїкатъ днкѣ, шї се днделетнїчене кѣ скрїереа ѣнї Дїкціонар ромѣнск шї рѣсесѣ.

(D. Лїт.)

ТРЕИ MANȘCRISĂ

пѣнтрѣ Г. Шїнкаї.

Іарѣ Шїнкаї! D. M. Когѣлнїченѣнѣ адїѣтант Домнеск, зїче дн бїографїа лѣї

Шїнкаї пѣвлїкатъ шї дн „Dacia са лїте-рарѣ“: „Хронїка лѣї Шїнкаї есте ѣн лѣ-крѣ атѣт де маре, атѣт де преїос, дн-кѣт кѣвїнтеле днї лїнесек спре аїтї арѣ-та мїрареа. Мїї де докѣментѣрї некѣпо-скѣте, раре се афлѣ адѣпате; шї нѣ стаѣ ла дндоеалѣ де а зїче, кѣ кѣт хронїка ачеаста нѣ ва фї пѣвлїкатъ, Ромѣ-нїї нѣ вор аве Історїе.“ Пѣнтрѣ D. Когѣлнїченѣнѣ ексемпларїѣа Хронїчеї есте деїдѣтѣнѣ аколо акасѣ дн Іашї, — прїн ѣрмаре кѣвїнтеле Дсале кѣпрїнд ѣн адеѣвр кѣ тотѣа їсѣиторїѣ че шї пе чеї маї со-мнѣрошї ар пѣтеа сѣї деїсепте днн летар-їосѣа лор сомп. Надїе: фѣрѣ їсторїе! Се поате? Нѣ се поате. — Че їдеї посо-торѣте ачестеа! Шї пої Трансїлванїї днн акѣрор сѣн шї пѣтѣлїт ешї ачел Шїнкаї, фѣрѣ каре Ромѣнїї пѣр авеа Історїе, пої, карїї авет непорочїреа де а нѣ пѣтеа кѣпоаще мѣлт лѣдѣата Хронїкѣ маї де а-проане, маї пѣтеам ла тоате ачестеа аѣфо-га маї мѣлте тѣрѣсѣрї атѣт днн вїада лѣї Шїнкаї, кѣт шї днн ачелорлалцї дої вѣр-ѣадї контїмпоранї аї лѣї, деспре каре нѣ пе дндоїм кѣ ар фї тотдеодатъ тѣрѣсѣрї, датѣрї пѣнтрѣ Історїа кїар а надїеї ромѣ-ненїї аша кѣт се афлѣ еа дн Трансїлва-нїа, дакѣ Крїтїчїї пе вор да словозенїе а зїче, кѣ шї о надїе полїтїчене перекѣпо-скѣтѣ днїї поате авеа де нѣ тоатѣ, чел-пѣцїн днсеѣ фрагменте днн Історїа са.

Дн ѣрма челор атїнсе ла Нрѣл 12 а „Фоїї“ днн анѣл кѣргѣторїѣ, сосїрѣ перѣнд ла Редакціе треї бїографїї пѣнтрѣ Шїнкаї, доаѣ днн Трансїлванїа шї ѣна днн пѣрѣїле Орѣзїї марї. Тоате ачестеа бїографїї їсѣо-рѣск маї мѣлт пѣтаї днн кѣпоскѣта Елена де а пѣнѣрїторїѣ лѣї пострѣ Хронїграф, — кѣ

ачеа деосібіре днсь, кэмкь Днел Д., кэм ам ші възет ла Нр. 42 а Фойі е дн старе а не дъче prin спиноаса віаць алї Шінкаї пълъ ла 1814., iar Днел П. пмаї пълъ ла 1804 ші Anonimel биограф де лжнгъ Oradia пълъ ла 1808., дн каре ан зиче кь ар фї ші тьрїт Шінкаї дн Сател Сїнеа а магнатълї Daniil Vasiu din Komitatel Avazivar, de unde с'ар vedeа, кь пема Oradia дїн не вървател постръ кь тьлт маї painte mort, де кьт с'аѣ днтъмплат ачеаста дн адевър; пентрѣкь сьнт dovezi ne'ndoite, кэмкь Шінкаї ші пълъ ла анел 1814 маї дтвласе оdatъ prin Трансїлванїа. О петжнгъитоаре дмпредїзраре есте ачеаста, кэмкь нічї сьс лъздадїї патрѣ Биографї, нічї алтъл нїмїнеа нѣ не шїе аръта локъл шї дакъ нѣ зїоа, тьқар анел дн каре тьрї Шінкаї. Д. Д. не сьтъзїеце а лъса, ка анекдотеле дїн віаца ачесты върват маї віне сь піаръ дн вечї некъноскъте. Дн прївїнда анекдотелор дїн кьрсвл віецїї лї Шінкаї, фїе, піаръ; днсь пентрѣ некъноащереа локълї шї а времїї дн каре фѣ тречереа лї дїн віаца ачеаста пентрѣ джнел атът де дьштъноасъ, кь че сь не деспъгъвїм? Редакторъл ачестей „Фой“ афлжндъсе днпайнте кь 10—12 анї дн Клвж, дїн деселе петречерї шї дїскърсврї че авеа атът кь ъп върват ротжн адънат дн шїїнде шї каре стьтъсе дн релъдїї стрънсе фамїїаре анжмїт кь ферї чїтъл Петрѣ Маїор, кьт шї кь алдї оаменї маї тїнерї де ай подрїї, днделасе деспре Шінкаї атъта, кэмкь не ла 1814 Г. Шінкаї інтра шї емїа дела кьте ъп магнат кь о пъреке де декадї дн спїнаре, дн каре днїї дїнеа фелїзрї де кьрдї (кэм се vede пмаї маускрїсе), шї кь дьпъ кьттъва време

тот нѣ се шїе дн че ан! — ар фї тьрїт — сь спънем сь не спънем? — песте Клвж дн сател Ікюд, дьпъче ар фї зькьрїт не сьнт стрешїїле оаменїлор. — Ноаъ нѣ не сть дн воїе а зьгръві маї нїѣ грелеле времї че зрмаръ дн Трансїлванїа дьпъ тоартеа днпъратълї Іосїф П., кьчї атъчї прїчїїїле кьдерїї шї а тїкълоншїлор лї Шінкаї ар венї ла чеа маї дорїтъ лъмїнъ. Пентрѣче Шінкаї, каре днтемеїасе 300 школі ротънещї дн Ардеал*), пмаї фѣ сьферїт ка Дїректор шкоалелор? Пентрѣче нѣ фѣ сьферїт ка Ревїзор де кьрдї ла Бьда? —

Кь ачест прїмеж Редакція нѣ лїпсеце а да четїторїлор шї зрмътоареле пьдїне кьвїнте дїн біографїа Шінкаїанъ лъкратъ де Днел П., каре кь кьт атїв нїце стръне ла але кьрор сьнет тьлцї стаѣ шї аскълтъ, кь атъта сьнт шї маї интересанте. Днел П. се дндреантъ кьтръ пої шї зиче:

„Domnule Redactori!”

Nihil solet ingeniis summa nocere dies.
Ovidius.

„Кэмкь еѣ сьнт ъп адевърат Трансїлвнелан, де нѣ ай шї, днкъ не лесне маї пътеа кьноаще дїн фантеле шї лъзрърїле тьле. Еѣ тотдеатна, ва шї чїсїаладїї патрїоцї, маї тьрзїѣ, шї пмаї атъчї ть децент, кьнд фрацїї пострїї де песте тьнцїї Карпадїлор пьзвмаї аѣ днчепет, дар аѣ шї іспръвїт лъкрърї, каре кь дрептъл се

*) Dar unde маї сьнт дїн ачелеа 300 школі? Нічї Дїректор актвал н'аѣ. — Д. к. Гьверн порънечеце а се да о маї възъ едъкадїе Ротжнїлор, кьтеле Komitatърї (шї анжмїт ал Тьрзїї кь тьлтъ дьдъръ) дьдъръ шї Денътадїлор дн інстръкціе, ка ачест обїект сь се іа дн сьс ла Віета віїтоаре. Шї аної?

ținea de noi. Биография рѣпосатѣлѣ Г. Шинкаї дѣлї іесте кѣпоскѣтъ де опт ані; о ам дѣл тѣлѣ де атѣта вѣрѣме, шї тотѣшї чѣле маї дѣлѣ тѣрѣсрї а вїедїї ачестѣї пемѣрїторїѣ Літераторїѣ шї патриот тѣрѣвї съ іасѣ ла лѣмінѣ прїп зѣ Молдаво-Ромѣнї, зѣ вѣрѣват тїпѣр, каре, де нѣ тѣ дѣлї шїл, дѣлїпїнте де чїпчї шеасе ані се афла дѣлѣ дѣл Академія Берлінѣлѣ. — Дар че тїраре? Нѣ аѣ ешїт вїада вестїтѣлѣ Фавѣліст ал Ромѣнїлор Дїмітріе Цїкїндеал, а рѣвїнїторїѣлѣ кѣлѣтѣреї націонале Г. Лазар прїп Д. І. Еліад дѣл Цара ромѣнеаскѣ? А пемѣрїторїѣлѣ шї престе веакѣл съѣ дѣлїпалтеї Ценїї В. Фавїан прїп Д. Попескѣ Скрїван Молдаво-Ромѣнѣл? Шї че шїї, оаре П. Маїор, С. Клаїн, ачешї дої корїфеї а Клерѣлѣ шї а Літераторїлор Нації Трансїлвано-Ромѣнеїї пѣшї-вор афла іарѣшї дѣл ачѣле пѣрїї Биографїї лор?“

„Да те мїнѣнезї, шїїїї паре рѣѣ, кѣлѣкрѣрїле мерг аша, шї аї тот дрепѣл спре ачаства, пемѣтрѣкѣ ватѣрѣкѣ Патріа поастрѣ аѣ авѣт дѣл тоате веакѣрїле вѣрѣвадї дѣлївѣцадї, прекѣт доведеск скрїсорїле лор, дар атѣца шї аша солїзї, кѣлїї аре акѣт, нїчї одатѣ нѣ аѣ авѣт; вѣрѣвадї, зїк, атѣт дѣл чїнѣл преодеск кѣл шї чел тїрепеск, карїї не орї че катедрѣ а знеї знїверсїтѣдї Езропїне ар фаче чїнѣсте, дѣлѣсѣ націа поастрѣ ачешїї фѣлїѣ де вѣрѣвадї нїчї одатѣ нѣ аѣ шїїт, нѣ зїк аї спрїжїнї, дар нїчї аї предї, дѣлѣпѣ кѣт с'ар фї кѣвенїт.“

„Дїн ачешта прїчїнѣ о парте а Літерадїлор пошрї аѣ фост сїлїдї ашї пѣрѣсї патріа шї ашї кѣзта порочїреа дѣлтр'алте дѣрї. Чеїалалдї Літераторї аї пошрї, карїї се маї афлѣ не ічї колеа пѣштре пої, не дѣлѣнѣ свїдїрїле венїтѣрї сѣлп дѣлгреоїадї

кѣ чѣле дїн дерегѣторїе аша, кѣт пар аѣ вѣрѣме асе дѣлделетнїчї кѣ чѣле че се дїн де літератѣрѣ.“

Дѣлѣпѣ че кондеїл Длѣї П. скоате вїаца лѣї Шинкаї дѣлѣпѣ кѣт с'аѣ зїс маї сѣс, апої дѣлкеїе аша:

„Деспре Шинкаї се поате зїче, кѣлорї че аѣ скрїс, scripsit inter dolores et aegumnas. Фїе оаселе лѣї орї знде вор фї, сѣфлетѣл лѣї іесте пегрешїт дѣл локѣл ферїчїрїї, дакѣ іесте адевѣрат ачѣїа че аѣ зїс ачел таре Фїлософ шї Ораторїѣ ал Романїлор Чїчеро: „Тѣтѣрор ачелора, каре аѣ спрїжїнїт патріа кѣ артеле, о аѣ ажѣтат кѣ сѣатѣл, о аѣ тѣрїт прїп шїїнѣце шї лѣкрѣрї дѣлївѣцате, ле іесте гѣтїт зѣ лок анѣмїт дѣл черїѣ, знде чеї рѣпосадї дѣл вѣчї се афлѣ. — Мїе дѣлї паре рѣѣ, кѣ нѣ пот рѣдїка ачестѣї патриот зѣ монѣмент маї стрѣлѣчїт. — — Чел маї таре шї маї стрѣлѣчїт монѣмент пемѣтрѣ рѣпосатѣл ва фї ачела, каре іл ва рѣдїка прїп тїпѣрїреа Хронїчеї Ромѣнїлор Кѣвїошїа са Пѣрїнтеле Германо дїн Іашї, дѣлтрѣ а кѣї пропрїетате се афлѣ ачел Манѣскрїс; зѣ монѣмент, каре дѣл націа ромѣнеаскѣ дѣл вѣчї а амѣндѣрора дѣлчеа адѣчере де амїнте ва пѣстра, П.“

Четїнд сѣ ачестеа шї алтеле асеменеа ачештора дїн маї сѣс арѣтателе Манѣскрїсе, кѣрїетѣнд чеваш маї тѣлт асѣпра лѣї Шинкаї шї а контїмпѣранїлор сѣї, нѣ почїѣ а нѣ тѣ опрї шї а нѣ рефлектá ічї колеа. Д. П. зїче, кѣткѣ о парте а Літерадїлор пошрїї Трансїлванї не-афлѣнд спрїжоанѣ шї предїрїе ла Націа са аїчї авасѣ, аѣ фост сїлїдї ашї пѣрѣсї патріа

ші аші къзта порочіреа дитр'алте църї. Ачі de sine се рідикъ дитревареа: Есте нація виноватъ ла ачест рѣѣ? Ръспзндем нъ dea дрептѣл чї піезин: Nadia ромѣнеаскъ не аічі стѣ сънт епітропіе шї зп пѣпїл че поате? — — Дитр'ачеаїа съ нъ зїгѣм а deosїбі шї дитре чеї ешїдї дїн патріа поастрѣ. Есте адевѣрат, кѣмкъ кїар дїн веакѣл Ракоділор, не кѣнд шї комзїнація ера маї маре дїн Трансїлванїа, трекарѣ мѣлї вѣрвацї дн Молдавo-Ромѣнїа, днсъ нъ тот дїн зпѣл шї ачелаш дндемн. Шїї шї анзїт дн времіле маї веки ешїрѣ дїн релїціосїтате, інтрарѣ прїн мѣвѣстїрї шї о парте вѣпѣ дїн еї се фѣкѣрѣ мѣргѣрїтареле статѣлї кѣлѣгѣреск (тѣгѣзїаскъ ачеаста чїне поате). Алдїї їарѣш ешїрѣ нъ къ доар' пѣмѣнтѣл пащерїї нъ леар фї дат хранѣ чїнстїтѣ de тоате зїлеле, кѣ каре сѣнт шї алдїї шї тревзїе съ фїе мѣлѣзїмїдї дѣпѣ стареа патріеї поастре, нъ, чї пентрѣкъ magazїа щїїнделор адѣпате шї фрѣмоаселе лор таленте, саѣ ла зпїї кїар ценїл лор ле арѣта о алтѣ сферѣ маї ларгѣ, маї днналтѣ de лѣкраре, не каре еї не афлѣнд'о дн патріе о къзта шї афарѣ дїн ачеастѣ патріе, днсъ тот дн сѣмѣл націеї лор. Нъ воїн а хотѣрѣ, дакъ ачеї кѣдї с'аѣ жѣртфїт не ачеастѣ кале а вїртѣдїї чеїї кѣрате саѣ шї пѣмаї а вїртѣдїї чївіле, 'шаѣ ажѣнс скопѣл, аѣ афлат дн църїле вечїне врео мѣлѣзїміре пѣлѣ ера днкъ дн вїадѣ. Ам дорї, ка ачеї Молдавo-Ромѣнїї, карїї стаѣ дн капѣл тревїлор, атѣнчї кѣнд кѣдетѣ кѣтеодатѣ шї ла кофрациї лор, кѣм ле кам зїк „Днгренї“, ачеаста съ нъ о пїардѣ дїн vedere*). А треїа пласѣ есте а-

*) De кѣнд не афлѣм дн ачеастѣ четате мѣр-

челор пѣдїнїї, пѣмаї пентрѣ талентеле шї рѣвна лор прїгонїдї, дитре карїї пѣмѣрѣм шї не Шїнкаї.

Дн прївїнда ачестор дїн зрѣмъ непорочїдї, съ не мѣнѣгїем, de are ачі лок мѣнѣгїереа, кѣ пїлдеме алтор вѣрвацї марї дїн сѣмѣл алтор нації. Лѣсацї-не съ пѣмѣрѣм не кѣдї-ва. Омер, татѣл націоналітѣдїї гречесїї шї а поезїеї аѣ мѣрїт, нїчї нъ се щїе кѣм, шї рѣмѣнд пѣмаї анекдоте деспре дѣнсъл, кїар Гречїї крѣдеа, кѣ ел мѣрїсе ка чершїторїѣ. Сократес фѣ сїлїт а веа кѣкъта дн темпїдѣ. Мареле Мілдіадеc, мѣнѣзїторїѣл Атенеї мѣрї дн темпїдѣ. Арістїдес сїнгѣр пентрѣкъ ера преадрепт, фѣ ексїлат. Слѣвїтѣл Темїстоклес вїрѣторїѣл дела Саламіе мѣрї алѣнгат дн Персеїа. Ла Романї: Новїлѣ ероѣ Счїпїо вїрѣторїѣл лѣї Аннївал мѣрї ексїлат прїн чеа маї неарѣ недрептате. Пѣрїнтеле патріеї сале Чїчеро? мѣрї вѣндѣт de Октавіан Август прїн мѣла ачелѣї кѣпїтан, не каре кѣ пѣдїн маї пїнте 'л скѣпасе дела тоарте. Днкѣмѣлѣторїѣл шї мареле Крістофор Колѣмѣ фѣ тѣрѣт

дїнантѣ, зпїї дїн оаменїї тїнерї трекарїї прїн школі не дитреавѣ шї прїн скрісорї: Оаре кѣм ар фї дн Молдавo-Ромѣнїа? Ної шї асѣдате ле рѣспзндем кѣ ачел проверѣ: „Рѣмѣї акасѣ шї те хрѣнеде чїнстїт.“ Чїне ва авеа вреодатѣ тревзїндѣ de вѣрвацї харпїчї шї ідеацї, дншї ва къзта дн тоате зпїгѣрїле не знде се афлѣ Ромѣнїме. Пѣлѣ атѣнчї нїчї зпї нам de акасѣ. Маї мѣлт: пѣлѣ кѣнд Ромѣнїї дитре чеїлалдї Ромѣнїї вор трече тот дн категория челорлалдї стрїнїї, е маре несокотїндѣ а се мїшка чїнева дїн ватра веке. Ачі 'нї вїп дн мїнте статѣрїле Церманїеї. Че днпрѣмѣтѣрї фрѣдесїї! — —

„Ап фіартъ греле ши цінэт ап темніць спре твѣдѣніѣ къ афлассе о лѣте поазъ. Дар вѣтѣл Галілеі! Фѣ сіліт а чіті зп ценѣнкѣ де атѣтеа орї псалмії покѣіндеї, пентрѣкъ доведеа преа днведерат спре фолосѣл неамѣлѣї оменеск, кѣткъ соареле стѣ ши плаведїї ка трѣпѣрї маї нічі кѣт сѣпт, се ротеск. Гѣтенберг афлѣторїѣл тіпографїей, днвїповѣдїт къ днѣлѣ кѣ тѣїестрїї дрѣченїї, ера съ кадѣ жѣртѣф фанатїстѣлѣї ши интересѣлѣї де ванї чѣл прїгопеа. Мїнѣлеа поезїей Shakespear енглезѣл, авїа дѣпѣ о сѣтѣ де анї фѣ кѣпоскѣт че ценїѣ череск ера. Шїллер ал Дертманїлор трѣїа кѣ пісманїї ши преа не сѣпїре. Jean Paul череа мїлѣ дела Александрѣ Ампѣратѣл Рѣнїлор. Песталондї реформаторѣл педагогїей п'авеа дн Елвѣдїа са нічі хрѣпа де тоате зїмеле, ши кѣ теодатѣ нічі хѣртїе не каре сѣши скрїе скѣмпеле сале кѣрдї шчл. шчл. шчл.

Не ачеа пласѣ де оаменї, карїї кїар дн вина ши дн слѣвичѣнїе лор днѣлѣ дн царѣ дн царѣ, сокотеск, кѣ нічі пої нічі Молдаво-Ромѣнїї авем а о номенї аїчі.

Г. Барїц.

ІКОАНА ПЪМЪНТЪЛЪІ

с а з

Карте де Цеографїе

скрїсѣ де

І о а н Р ѣ с ,

Професорѣл де Цеографїе ши Історїа Ънїверсалѣ

дн Лїчѣл дн Блаж,

дн треї томѣрї.*)

Лїпса знеї кѣрдї де цеографїе, каре пре лѣнѣгъ днсѣнїреа де а кѣпрїнде дн

*) Днцїндѣрїле трїмїсе лѣнѣгъ Nr. 45 не фїїнд пентрѣ о парте зѣнѣ о четїторїлор де ажзис,

сіне днтреагѣ ачѣста цїїндѣ, дѣпѣ чеа де акѣт старе полїтїкѣ ши челе маї поазъ дескоперїрї фѣкѣте днтр' днса, се днпрезѣне ши пре чеа де а пѣ фї преа волѣтїпоазѣ ши преа скѣтпѣ, днѣлѣт сѣ спарїе воєа ши а четїторїѣлѣї ши а кѣтпѣрѣторїѣлѣї, маї алес дн провїндїїле поастрѣ де тѣлт ера де тодї сїмдїтѣ; ши кѣ тоате кѣ де обїце дорїам, ка врезн бѣрѣват, кѣ дестѣле кѣпоцїнде де астѣел де цїїндѣ, се днтрепрїнзѣ о лѣкпаре атѣт де фолосїтоаре обїцїї, днсѣ тоатѣ ачѣста ацентаре пѣтѣ акѣт не аз фост зѣдарнїкѣ. Дечї кѣ атѣта маї маре вѣкѣрїе дншї еа прїлеж маї жос днсетпѣтѣл а фаче кѣпоскѣт прїп ачѣста тѣтѣрор Рѣтѣнїлор де обїце, іартѣ маї де осевї челор дн провїндїїле австрїаче, кѣткъ ачѣастѣ днделѣпгѣтѣ а тѣтѣрор ацентаре, прїп тїпѣрїреа маї сѣс вестїтеї кѣрдї дн Тїпографїеа де аїчі, де плїн ши дн тот кїпѣл кѣт маї кѣрѣнд ва сѣ се днплїнеаскѣ. Фолосѣл знеї асеменеа кѣрдї, ши хѣрнїчїеа преа вреднїкѣлѣї Автор ал ачѣдїа, сѣлнт маї кѣпоскѣте обїцїї, де кѣт се аїѣт трѣвїндѣ де енкомїѣ, сѣз рекотѣндаре. Кѣпрїнсѣл пре скѣрт ал ачѣїа, дѣпѣ днсенїї днсетпѣрїле авторѣлѣї, вор фї дндетѣлїте а днплїнї тот, че ар пѣтеа асе маї поѣтї дн партеа амѣндѣрора, прекѣм зрѣтеазѣ: —

„Маї сѣс днсѣтпѣга Карте кѣпрїнде дескрїереа челор чїпчї пѣрдї а пѣтѣнѣтѣлѣї; днсѣ Европѣї, ка пѣрдїї маї алесе ши маї днтерѣсѣтоаре, сѣз дат лок маї тѣлт, ши

грѣвїм а фаче кѣпоскѣтѣ ачѣастѣ преа дорїтѣ карте ши прїп органѣл ачѣстѣї Фодї, ка пѣнѣ а пѣ о анѣка нїде спекѣландїї, сѣ свѣскрїе ла данса тодї дорїторїї де а о авѣа. Ред.

челе-лате саз лзат дн тьсъръ маї мікъ, пьтаї дн томъа а тріілеа.“

„Дескриереа фіенде кьрїї цьрї сть дїн доаз пьрцї: А) Песте тот, Б) Дн парте саз Топографїа. Дн чеа дїн тькї дн 8—14 §§. сь арать: Мьрцїііреа, Пьсътъра цеографїкь, шї Мьрїімеа саз Аріа; Пьтлїптел шї Кліма, Інсълеле, Апеле, Продьктеле, Лькьвїторїї, Характерьл лор, Кьлїтъра дн Шїінде шї Арте, Індьстріа дн Мьестрїї шї Негьдьторїа; Форма кївернїсіреї, Пьтереа, шї Днцьрцїреа цьрїї. Дн Топографїе сь дескрїе маї днтлї четатеа кьпетенеаскь, апої алге локьрї маї алъсе, орлїндїте дн кьт поате фї дьпъ депьртареа лор дела четатеа кьпетенеаскь: спре амеазь-поапте, рьсърїт, амїазь-зі, шї апъс; саз дьпъ провїндїї, кьргьтоаре, депьртареа de ла маре, ш. а. кь ачел скоп, ка сь се днлеснеаскь афлареа лор пе харте. Дн Топографїе сь дншїрь шї дьрьтлїтърїле Четьдїлор веки кь адьчереа амїпте а стрьлвчїрїї лор de атлпча; шї їарь локьрїле дн Історїе дн сьтпнате.“

„Ньтмеле фрлїчещї, енглезьщї, іспьнещї, портьгьлещї, немцьщї, ш. а. de рлїнд сь скрїв дьпъ кьт сь пропьндїе; днсь кьнд вїн днтлї днтрь ( ) шї дьпъ кьт сь скрїв, шї челе маї тьлте шї льтїнене.“

„Саз стрьдвїт Авторьл а да вїацъ матерїей сьчї; пентрь ачъеа дн дескрїереа локьрїлор маї днтерьсате, а четьдїлор маї марї, а характерьлї шї а датїнїлор зпор попарь аь стат маї тьлт декьт лар фї льсат чева сїстемъ преа стрьлне зрнатъ: de vnde дескрїереа песте тот дн знеле цьрїе de о тьсъръ кь Топографїа; їарь дн челе маї депьртате маї маре ка ачаста.

Дн ачестеа тотьшї аз фост сїліт а сь дндрепта дьпъ днлгьстеле марцїнї а кьрцїї, ка пь треклїндьле сь се днпїедече ажьпцереа еї шї ла чеї кь мїжлоэче маї de рлїнд днзестрацїї.“

„Термїнеле че лїпсеск дн лїмба рьтлїнеаскь леаз днпрьтлїтат маї кь самъ дела чеа льтїнеаскь; днсь дьндьлїсе дн кьт аз фост кь пьтїндъ формъ рьтлїнеаскь. Дн днкьпцїрареа кьвїнтелор стрейне саз цїнзт калеа de мїжлок; їарь формареа стїльлї фь дндрептатъ маї тьлт дьпъ кьрцїле весерїчещї.“

Ачесте 3 томьрї вор кьпрїнде, фїенде каре ка ла 20 de коале дн октав маре, тїпьрїте пре хьртїе фрьтоась шї кь лїтере кьрате. Прецьл знеї коале ва фї пентрь DD. Сьскрїїторї кьте 3 кр. дн арцїнт пре хьртїе de тїпарїв днсь фрьтоась, саз 4 кр. тот асеменеа пре хьртїе велїпъ, каре дн вор пьлті ла сьлрїшїт, кьнд вор прїїмі адекъ кьрцїле фрьмос легате.

Дечї сьнт рьгацї прїп ачаста тоцї ївїторїї de лїтератъра нацїоналъ, кьцї ле дь тьлїа, прїп о мікъ жертвь de о сьтмъ неїсемпътоаре, кьт есте 3 саз 4 фїорїнї дн арцїнт пентрь тьстреле томьрїле, а ажьта о днтрєпрїндере атлїт de фолосїтоаре, шї а кьцїга, пентрь ачєї пьцїнеї ванї о комоарь de челе маї скьтпе шї маї днтересанте кьноцїнде.

Термїнл, пьлпъ дн каре сь ащеапть трїмїтереа Чїнстїтелор Ньме, есте сьлршїтлї лїї Іанварїе ал аплїлї 1842.

Спре адьпареа сьскрїерїї сьнт рьгацї маї кь самъ зрмьторїї ТТ. DD.

а) Дн Трансїлванїа: Алпїнї Константїн, Протопол дн Медїанш. Балдї Теодор, Прот. дн Клєж. Барїц Георгїе, Редактор

дн Брашов. Бѣділа Петръ, Прот. дн Сивіѣ. Деак Іоан, Парох дн Сас-себеш. Фараго Іліе, Прот. дн М. Ошорхеаѣ. Ман Нікѣлае, Прот. дн Сивіѣ. Молнар Константин, Прот. дн Бѣлград. Марціан Тома, Прот. дн Деж-Огна. Маріан Іоан, Вікаріѣ дн Нѣсъѣд. Міхалі Грігоріе, Прот. дн Злагна. Панфалві Константин, Вікаріѣ дн Хенедоара. Поповіч Авесалом, Прот. дн Аврѣд. Серені Теодор, Вікаріѣ дн Фѣгъ-ранш. Сімонеті Іоан, Прот. дн Сас-Регін. Шѣлѣу Александрѣ, Вікаріѣ дн Шѣмлеѣ. Товіас Александрѣ, Парох дн Аврѣд.

б) дн България: Арон Теодор, Канонік ші Префект Цімпазіѣлѣ дн Беѣш. Берчан Стефан, Парох дн Логож, Гавра Александрѣ, Профессор дн Арад. Лѣзьрескѣ Павел, Парох дн Ліпова. Молдован Васіліе, Парох дн Арад. Сіларі Іосів, Dr. de Теологіе ші Секретаріѣ дн Орадіа-Маре. Теодоровіч Іоан, Парох дн Пещеа.

в) дн Валахія: Мѣрескѣ Іоан, Инспектор дн Країова. Романов Іосів, Лівреріѣ дн Бѣкереці.

г) дн Молдова: Ніка Дімітріе, Лівреріѣ дн Іаш.

DD. Кѣлегѣторі пре лѣнгѣ деосевіѣтѣ тѣлѣшніѣ вор пріімі дела 11. екземпларе ѣнѣл дн чіпсте. Екземплареле се вор тріміѣѣ фѣръ вре о днгрезере а DD. Кѣлегѣторі. Нѣмеле ші вані се вор тріміѣѣ аічі ла днѣшн Авторѣл.

Маї презрѣтѣ днѣшт пентрѣ коректѣрѣ ші форма дн афарѣ а кѣрѣш, дн партеа Тіпографіеі се ва пѣне тоатѣ сілінда, ка съ тѣлѣшмеаскѣ пре DD. съѣскрііторі.

Блаж, 18/50. Окт. 1841.

Дн партеа Тіпографіеі
Т. Сірагіу м. р.,
Префект ші Проф.

ТОАМНА.

Трекѣ вара кѣлѣдроасѣ
Вені Тоамна чеа фрѣтмоасѣ
Шѣлѣлшѣгаты де род.
Авѣш вѣ ші деалѣрї сѣнѣ
Де гласѣрї де вое вѣнѣ
Ал веселѣлѣ пород.
Бѣрѣваці, фетей, прѣнчі алаергѣ,
Бѣтрѣнї съ сілеск съ теаргѣ
Ла кѣшпїї, ла лѣнчі, ла вїї,
Днѣсѣ, днѣжос се-фрѣнѣлпѣтѣ,
Кѣлег, адѣнѣ ші кѣлпѣтѣ
Кѣ гласѣрї дн алте, вїї.
Днї порѣтѣвѣл днї карѣ,
Алѣшї кѣшпїїле арѣ
Ші арѣнк семѣлпѣтѣрї,
Фасоале, тазѣре, лїпте
Кѣлесе де маї пайнте
Се-ѣсѣк дн вѣтѣтѣрї.
Тінара лѣсѣнд павтофїї
Дескѣлѣ стрѣнѣ картофїї
Шѣлї грѣтѣдеде пѣрѣн лок.
Фетїде, прѣнчі адѣн прѣне,
Мере, гѣтѣї, пѣчї, алѣне,
Тот кѣ сълѣтѣрї ші кѣ жок.
Авѣш нїменї сѣрак пѣ е,
Ленешѣл кіар съ вѣ спѣ
Кѣ ші ел чева а стрѣнс,
Лїпсіѣл пѣ маї чершеде,
Авѣш стѣ ші се-кѣеѣ,
Маї пайнте де а пѣлѣс.
Кѣ ѣн кѣвѣлпѣт тоамна фаче
дн тоатѣ латѣреа наче,
Прін Дѣмнезеескѣл дар.
Де ші фрѣнѣл пѣгѣлѣпѣеде,
Се-скѣтѣрѣ, се-топѣеде,
Дар фїе, ва пѣверзі іар.

А. Пана.